

**STANOWISKO
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA**

z dnia 7 września 2012 r.

w sprawie projektu założeń projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

Krajowa Rada Sądownictwa po zapoznaniu się z projektem założeń projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, wyraża pozytywne stanowisko przedstawiając poniższe uwagi.

Z uwagi na objęcie przedstawionymi Krajowej Radzie Sądownictwa założeniami zmian w Kodeksie postępowania cywilnego, Kodeksie cywilnym i Kodeksie pracy, ze względu na szczególną rangę kodeksów, tytuł ustawy powinien wymieniać wszystkie zmieniane kodeksy. Przewidziane zmiany obejmują także przepisy zmienione ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381). Niewątpliwie istnieje potrzeba zmiany przepisów regulujących postępowanie cywilne. Jednakże częste zmiany ustawy o randze kodeksu nie są pożądane. Dotyczy to zwłaszcza Kodeksu postępowania cywilnego, będącego ustawą bardzo obszerną i zawierającą skomplikowaną regulację. W toku dalszych prac nad projektowaną ustawą należy wnikliwie rozważyć potrzebę wprowadzenia innych jeszcze zmian służących realizacji celów, które legły u podłoża proponowanych zmian, tak żeby uniknąć konieczności kolejnej nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego w nieodległym czasie.

Odpowiednie stosowanie przepisów o formie oświadczeń woli do innych oświadczeń (pkt I.6 założeń):

Krajowa Rada Sądownictwa, podkreśla, że dopuszczając odpowiednie stosowanie przepisów o formie oświadczeń woli do innych oświadczeń niż oświadczenia woli należy w pierw uporządkować terminologię przepisów dotyczących formy (analogicznie do zakresu powtarzanych częściowo w opiniowanych założeniach propozycji Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego z października 2008 r. – projektu Księgi pierwszej Kodeksu cywilnego).

Zmiany w prawie procesowym dotyczące dokumentu (pkt I.8 założeń):

Zdaniem Rady trafnym założeniom wprowadzenia nowej definicji „dokumentu” do Kodeksu cywilnego powinny towarzyszyć zmiany przepisów Kodeksu postępowania cywilnego dotyczących dowodów.

Zmiany dotyczące wdrażania protokołu elektronicznego (pkt II.3.a założeń):

Zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa błędnym jest uzależnianie wydania zapisu obrazu z posiedzenia odbytego przy drzwiach zamkniętych od zgody strony przeciwnej lub innych uczestników postępowania. Brak jest uzasadnionych powodów, żeby różnicować zasady wydawania z akt sprawy zapisu dźwięku i zapisu obrazu.

Protokół skrócony (pkt II.3.b założeń):

Negatywnie ocenić należy propozycję, aby protokół skrócony (sporządzany wraz z zapisem elektronicznym) zawierał wszystkie elementy protokołu tradycyjnego. Zdaniem Rady, ten rodzaj protokołu powinien zawierać elementy wskazane przez przewodniczącego, decydującego na bieżąco o takiej potrzebie.

Forma ugody sądowej (pkt II.3.d założeń):

Projektodawca powinien rozważyć wprowadzenie możliwości zawarcia ugody w każdym postępowaniu sądowym, niezależnie od sposobu rejestrowania przebiegu posiedzenia, przez przedstawienie sądowi pisma zawierającego treść ugody z podpisami stron urzędowo poświadczonymi.

Ustne uzasadnienie orzeczenia (pkt II.3.e założeń):

W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa dyskusyjna jest propozycja wprowadzenia możliwości ustnego uzasadnienia wyroku.

Przeprowadzenie dowodu za pomocą urządzeń umożliwiających dokonanie czynności na odległość (pkt II.4 założeń):

Zmiany w art. 235 § 1 zd. 2 k.p.c. powinny uwzględniać potrzebę precyzyjnego określenia jednostki organizacyjnej bądź innego podmiotu właściwego do wykonania zleconych czynności związanych z przeprowadzeniem dowodu za pomocą urządzeń umożliwiających dokonanie czynności na odległość.

Omawianie możliwych podstaw prawnych żądania (pkt III.4 założeń):

Wątpliwość Krajowej Rady Sądownictwa budzi proponowany sposób wykluczenia sytuacji „zaskoczenia” stron przyjętą przez sąd podstawą prawną poprzez „omawianie przez sąd ze stronami (uczestnikami postępowania) możliwych podstaw prawnych żądań stanowiących przedmiot postępowania”, czy też uprzedzenie stron przez sąd o możliwości rozstrzygnięcia sprawy na podstawie prawnej nie powołanej przez powoda (a wskazanej przez sąd). Zdaniem Rady, niezbędne jest wykluczenie zastosowania powyższych formuł do spraw, w których powód nie powołał podstawy prawnej swego żądania. Należałoby postulować, żeby rozwiązanie to było wykorzystywane na pierwszej rozprawie po powołaniu przez powoda podstawy prawnej żądania. Wydaje się, że jest zrozumiałe, iż skorzystanie z niego przez sąd otwierałoby stronom drogę do powołania nowych twierdzeń i dowodów.

Zaniechanie sądu realizacji przewidzianego w nim obowiązku powinno być traktowane jako uchybienie procesowe mogące mieć wpływ na wynik sprawy.

Rezygnacja ze sprawozdania sędziego podczas rozprawy apelacyjnej (pkt III.5 założeń):

Ustawa w wypadku rezygnacji ze sprawozdania, w razie odbycia przez skład orzekający narady wstępnej, powinna zobowiązywać przewodniczącego do poinformowania uczestników rozprawy o tej okoliczności.

Ograniczenie kognicji sądów powszechnych w sprawach spadkowych (pkt III.6 założeń):

Zdaniem Rady przepisy po zmianach w projektowanym kierunku powinny utrzymywać możliwość zabezpieczenia spadku i spisania inwentarza z urzędu (art. 635 § 1 i art. 637 § 2 k.p.c.). Podjęcie decyzji w tym przedmiocie powinno być pozostawione sądowi. Także do sądu musi należeć prawo do nałożenia grzywny na osobę, u której znajduje się testament, bezzasadnie uchylającą się od obowiązku jego złożenia (art. 646 § 2 zd. 2 k.p.c.).

Egzekucja świadczeń pieniężnych w walutach obcych (pkt VI.2 założeń):

Zdaniem Rady zbędne jest doprecyzowanie § 1 w art. 358 k.c. Także wyjaśnienie regulacji zawartej w § 2 tego artykułu nie jest potrzebne. Zastosowanie zwykłych metod wykładni pozwala bowiem na jednoznaczne odczytanie treści tych przepisów.

Liberalizacja przepisów dotyczących udziału pełnomocników w postępowaniu egzekucyjnym (pkt VI.3 założeń):

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 56/08 (OSNC 2009, nr 7-8. poz. 108), przepisy o pełnomocnictwie, w szczególności zawarte w art. 97 k.p.c., które ograniczają krąg osób mogących być pełnomocnikiem strony, mają odpowiednie zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym (art. 13 § 2 k.p.c.) tylko wtedy, gdy w grę wchodzi działanie przed sądem jako organem egzekucyjnym lub sprawującym nadzór nad egzekucją, w tym nadzór instancyjny. Oznacza to, że w postępowaniu przed komornikiem pełnomocnikiem strony – oraz innej osoby uczestniczącej w czynności egzekucyjnej (np. uczestnika przetargu prowadzonego w związku z licytacją zajętej rzeczy) – może być każda osoba zdolna do czynności prawnej.

Ponieważ pełnomocnictwo procesowe obejmuje z mocy samego prawa umocowanie, m.in. do dokonywania wszelkich czynności dotyczących egzekucji (art. 91 pkt 2 k.p.c.), nie zachodzi potrzeba składania osobnego pełnomocnictwa w postępowaniu egzekucyjnym przez pełnomocnika ustanowionego w postępowaniu rozpoznawczym. Brak jest więc także dostatecznych powodów do liberalizacji przepisów dotyczących obowiązku dołączenia pełnomocnictwa do wniosku o wszczęcie egzekucji.

Wobec powyższego nie wydaje się, by zachodziła potrzeba zmiany przepisów, powodująca poszerzenie grupy osób, które mogą być pełnomocnikami stron postępowania egzekucyjnego i innych osób uczestniczących w czynnościach egzekucyjnych.

Ograniczenie katalogu czynności komornika podlegających zaskarżeniu (pkt VI.4 założeń):

Jako zasada powinna jednakże pozostać zaskarżalność czynności komornika do sądu rejonowego. Czynności niezaskarżalne powinny być wymienione w ustawie, przy czym może tu chodzić jedynie o czynność, która nie kończy postępowania egzekucyjnego i jest czynnością, której następstwem dokonania (niedokonania) jest inna czynność podlegająca zaskarżeniu, w ramach zaskarżenia której możliwe będzie zakwestionowanie zgodności z prawem uprzedniej czynności niezaskarżalnej.

Wątpliwości Rady budzi propozycja przyjęcia, że czynność komornika polegająca na odprowadzeniu podatku od towarów i usług z tytułu sprzedaży egzekucyjnej nie podlega zaskarżeniu do sądu, ponieważ sąd musiałby rozstrzygać o istnieniu lub zakresie obowiązku podatkowego, a decyzja w tym zakresie powinna należeć do organu podatkowego. Zaakceptowanie proponowanego rozwiązania byłoby możliwe, gdyby wprowadzona została możliwość zaskarżenia czynności komornika do odpowiedniego organu podatkowego.

Poszukiwanie majątku dłużnika – art. 791¹ k.p.c. (pkt VI.9 założeń):

Obowiązujący przepis art. 770 k.p.c. nie wymienia takich czynności i wymienienie w nim jednej spośród wielu możliwych czynności egzekucyjnych —poszukiwania majątku dłużnika, w sytuacji, gdy w konkretnej sprawie ta czynność może być zbędna do celowego przeprowadzenia egzekucji, nie wydaje się właściwe. To od okoliczności sprawy zależy bowiem jakie czynności są niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji.

Wniosek wierzyciela o wszczęcie postępowania egzekucyjnego a zakres egzekucji (pkt VI.10 założeń):

Rezygnacja z obowiązku wskazywania przez wierzyciela we wniosku o wszczęcie egzekucji sposobu egzekucji może w niektórych przypadkach przyspieszyć postępowanie egzekucyjne, ale z drugiej strony spowoduje w wielu sprawach nałożenie na komorników dodatkowych obowiązków. Wprowadzenie takiego rozwiązania nie wydaje się być uzasadnione.

Wyjaśnienia dłużnika dotyczące jego majątku - art. 801 k.p.c. (pkt VI.11 założeń):

Celowe jest zagwarantowanie przez ustawę większej skuteczności wezwaniu komornika do złożenia przez dłużnika wyjaśnień co do przedmiotów służących do zaspokojenia wierzyciela (art. 801 k.p.c.). Spośród środków służących zapewnieniu tej skuteczności, które wymienia opiniowany projekt, uprzedzenie dłużnika o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych wyjaśnień i odpowiedzialność karna za

ich złożenie mogą być przyjęte tylko wówczas, gdy w ustawie będzie przewidziana taka odpowiedzialność (art. 1 § 1 k.k. – por. w szczególności analizę podobnie skonstruowanych przepisów przeprowadzoną przez Sąd Najwyższy w sprawie sygn. akt III KK 21/12).

Ograniczenia egzekucji (pkt VI.15 założeń):

Propozycje ograniczenia egzekucji nie są konsekwentne, gdyż powinny objąć również regulację zawartą w art. 20 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 1996 r. Nr 1, poz 2 ze zm.), a obecnie – w art. 28 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2012 r., poz. 855). Omawiane propozycje mają na uwadze podniesienie skuteczności egzekucji, a więc interes wierzycieli, a wolne od egzekucji powinny być środki pieniężne lub świadczenia pieniężne w wysokości, która nie powinna zależeć od tytułu, na podstawie którego one przysługują dłużnikowi.

Ponadto pamiętając o obecnie obowiązującej wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę trudno zgodzić się ze stanowiskiem, że zwolnienie od egzekucji kwoty odpowiadającej jedynie 80 % tego wynagrodzenia, w dostateczny sposób chroni interes dłużnika.

Ciężary wynikające z zajęcia nieruchomości (pkt VI.18 założeń):

Zawinione przez dłużnika niedopełnienie obowiązku przewidzianego w art. 847 § 2 k.p.c. już w obecnym stanie prawnym rodzi odpowiedzialność odszkodowawczą (art. 415 k.c.). Brak jest innych argumentów przemawiających za umieszczeniem w przepisie sformułowania wskazującego na taką odpowiedzialność, poza tym, że może ono dodatkowo motywować dłużników do spełnienia ich obowiązku.

Ograniczenie czynności należących do właściwości sądu jako organu egzekucyjnego w ramach egzekucji z nieruchomości (pkt VI.20 założeń):

Proponowany zakres przedmiotowego ograniczenia budzi zastrzeżenia. Wydawanie postanowienia o przybiciu, a zwłaszcza postanowienia o przysądzeniu własności ze względu na ich doniosłość powinny pozostać we właściwości sądu.

Plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości (pkt VI.22 założeń):

W świetle art. 1028 § 1 k.p.c. wykonanie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji należy do organu egzekucyjnego. Ponieważ organem egzekucyjnym w egzekucji z nieruchomości jest komornik (art. 921 § 1 k.p.c.), a sąd w tej egzekucji dokonuje tylko czynności wymienionych w ustawie, nie może ulegać wątpliwości, że — pomimo rozbieżnej praktyki — wykonanie planu podziału sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości należy do komornika, a nie do sądu i zbędne jest dodatkowe wskazywanie na to w ustawie.